

## College van procureurs-generaal

Voorzitter

Postadres: Postbus 20305, 2500 EH Den Haag.

Aan de Minister van Justitie  
Mr. J.P.H. Donner  
Postbus 20301  
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Bezoekadres:

Prins Clauslaan 16  
2595 AJ Den Haag  
Telefoon +31 70 33 99 600  
Telefax +31 70 33 99 854

|                   |                                                             |                           |
|-------------------|-------------------------------------------------------------|---------------------------|
| Onderdeel         | Bestuurlijke en Juridische Zaken                            | Bij beantwoording de      |
| Contactpersoon    | mr. C.J. Glorie                                             | datum en ons kenmerk      |
| Doorkiesnummer(s) | 070-339 9804                                                | vermelden. Wilt u slechts |
| Datum             | 8 juli 2004                                                 | één zaak in uw brief      |
| Ons kenmerk       | PaG/BJZ/7066                                                | behandelen.               |
| Uw kenmerk        | 5279751/04/6                                                |                           |
| Onderwerp         | Advies conceptwetsvoorstel gerechtstolk en beëdigd vertaler |                           |

Geachte heer Donner,

Bij brief van 21 april 2004 heeft u het College van procureurs-generaal het conceptwetsvoorstel 'Gerechtstolk en beëdigd vertaler' ter consultatie voorgelegd. Het College heeft met belangstelling kennis genomen van het onderhavige voorstel en maakt graag van de gelegenheid gebruik een aantal opmerkingen te maken. Tevens wordt het zeer gewaardeerd dat de termijn voor het uitbrengen van het advies is verlengd tot 1 juli 2004.

### Inleiding

Het College stelt vast dat tolken en vertalers in gerechtelijke procedures, of het nu strafzaken of civiele zaken betreft, in toenemende mate een belangrijke rol vervullen. Het aantal talen waar men in de rechtspraktijk dagelijks mee te maken heeft is de afgelopen decennia enorm toegenomen evenals het aantal gevallen van noodzakelijke tolkenhulp. Het is voor de kwaliteit van gerechtelijke procedures van het grootste belang dat een behoorlijk contingent tolken en vertalers beschikbaar is dat het vak verstaat. Het College juicht het daarom toe dat het initiatief is genomen om te komen tot een wettelijke regeling die de basis moet vormen voor uniforme kwaliteits- en integriteitseisen. De kern van het onderhavige wetsvoorstel wordt gevormd door de introductie van een landelijk register voor tolken en vertalers. Alleen ingeschreven tolken en vertalers kunnen, uitzonderingen daargelaten, optreden in gerechtelijke procedures.

Mits goed uitgevoerd kan deze regeling een belangrijke bijdrage leveren aan de verhoging van de kwaliteit en integriteit van de bij justitie werkzame tolken en vertalers. Niettemin heeft het College voor wat betreft de wijze waarop een en ander in het wetsvoorstel is vormgegeven een aantal bedenkingen. In zijn algemeenheid is het College van mening dat het wetsvoorstel onvoldoende rekening houdt met de praktische effecten van de voorgestelde regeling (hoe wordt bijvoorbeeld omgegaan met de tolken/vertalers in talen die schaars zijn?). Ook de financiële effecten worden naar de mening van het College onderschat; het College voorziet dat, door de hogere kosten in verband met de beheersaspecten van de regeling, maar zeker ook in verband met de te verwachten prijsdruk die ontstaat door de monopolisering van de betreffende beroepsgroep, de gerechtskosten onder druk komen te staan.

### **Artikel 3; kwaliteitseisen**

Het College is het eens met de gedachte dat het instellen van een landelijk register waarin gerechtstolken en beëdigd vertalers zijn opgenomen die aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoen een verbetering zou betekenen ten opzichte van de wijze waarop thans door justitie van tolken en vertalers gebruik wordt gemaakt. Terecht wordt gesteld dat de wet de grondslag dient te bevatten voor de eisen waaraan een tolk of vertaler dient te voldoen. De gevolgen van het niet voldoen aan de gestelde eisen kunnen voor de betreffende gerechtstolk of vertaler ernstig zijn en praktisch betekenen dat hij of zij het beroep niet kan uitoefenen. Volgens de memorie van toelichting is in artikel 3 deze grondslag neergelegd. Naar het oordeel van het College is dat echter niet juist. In artikel 3 is slechts opgenomen dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen worden gesteld aan het landelijk register. Het stellen van eisen ten aanzien van het register veronderstelt logischerwijs dat de eisen worden gesteld aan de beheerder ervan. Dat wordt niet anders door er in het tweede lid van artikel 3 aan toe te voegen dat de bedoelde eisen betrekking hebben op de inhoud van en de inschrijving in het landelijk register. Uit de bepaling volgt dus niet dat tolken en vertalers verplicht zullen worden om te voldoen aan nader bij algemene maatregel van bestuur te definiëren kwaliteitseisen.

Met name als in andere artikelen wordt verwezen naar artikel 3 wordt duidelijk waarom de formulering niet correct is. Het College wijst daarbij op artikel 4, eerste lid, artikel 6 onder a en artikel 7, eerste lid waarin naar de in artikel 3 bedoelde eisen wordt verwezen. De betreffende aanvrager, tolk of vertaler kan niet voldoen aan eisen ten aanzien van het landelijk register. Dat kan, zoals gezegd, logischerwijs alleen de beheerder van het register. Daarom dient naar het oordeel van het College in artikel 3 te worden opgenomen dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen ten aanzien van kennis, vaardigheden en attitude aan tolken en vertalers worden gesteld.

Vervolgens constateert het College dat in de memorie van toelichting geen paragraaf is opgenomen waarin de contouren van de kwaliteitseisen worden geschetst. Aan welke gemeenschappelijke normen voor opleiding en training van tolken en vertalers wordt gedacht? Aan welke minimum kwaliteitseisen moeten tolken en vertalers in ieder geval voldoen? En welke eisen voor registratie of erkenning zullen tenminste worden gesteld? Het College is bekend met het feit dat er een commissie Kwaliteitseisen tolken en vertalers, onder voorzitterschap van mr. Jurgens, is ingesteld, die tot taak heeft te onderzoeken welke kwaliteitseisen aan tolken en vertalers moeten worden gesteld. Maar dat neemt niet weg dat in de memorie van toelichting toch in ieder geval een indicatie moet worden gegeven van de minimeisen waaraan een tolk of vertaler zou moeten voldoen.

Een volgend punt met betrekking tot de kwaliteit van tolken en vertalers is de positie van commerciële tolkenbureaus. De inschrijving vindt immers plaats op individuele basis. In de praktijk wordt echter veel gewerkt met tolkenbureaus, een soort van uitzendbureaus, waarbij lang niet altijd duidelijk is wat de werkverhouding is tussen bureau en de individuele tolken. Ook het zicht en controle op de kwaliteit van de individuele tolk of vertaler is bij dergelijke bureaus lang niet altijd duidelijk. Een zelfde probleem doet zich voor met het vertalen van gerechtelijke stukken. In een vreemde taal gestelde justitiële stukken plegen ter vertaling te worden uitbesteed aan door meerjarige ervaring bekende vertaalbureaus. Impliciet wordt er daarbij van uitgegaan dat het bureau beschikt over een eigen vertaalfaciliteit. Veelal is dit niet het geval en wordt het betreffende stuk ter hand gesteld aan een derde vertaler die het eindproduct inlevert bij het bureau, dat het vervolgens gewaarmerkt bij de opdrachtgever weer aflevert. Dit fenomeen is om twee reden ongewenst: inhoudelijke informatie komt op plaatsen die onbekend is met alle gevaren van dien en de inhoudelijke vertaalgarantie is dubieus.

Het wetsvoorstel biedt ten aanzien van deze bureaus geen oplossing, terwijl dit naar het oordeel van het College wel degelijk hard nodig is. Het College adviseert daarom het wetsvoorstel uit te breiden met een specifiek op de tolken- en vertaalbureaus geschreven paragraaf.

#### **Artikel 4; integriteit**

Zeer terecht wordt in het wetsvoorstel aandacht geschonken aan en eisen gesteld met betrekking tot de integriteit van tolken en vertalers. Immers, tolken en vertalers hebben vanwege hun werk kennis van uiterst vertrouwelijke gegevens zoals de vertaling van tapverslagen of het tolken bij een verhoor van verdachten en getuigen bij politie of rechter-commissaris. Niet integer gedrag hierbij kan de opsporing en vervolging van ernstige strafbare feiten in gevaar brengen. Het is daarom teleurstellend te moeten constateren dat de integriteit van de tolk of vertaler slechts wordt geborgd

door een verklaring omtrent het gedrag. Voor een onderzoek ten behoeve van een verklaring omtrent het gedrag wordt gebruik gemaakt van strafrechtelijk harde data zoals justitiële gegevens in de justitiële documentatie alsmede van gegevens uit de politieregisters. Integriteit omvat echter meer dan alleen een verklaring omtrent het gedrag. Elementen zoals betrouwbaarheid, transparantie en beschikbaarheid spelen zeker een net zo grote rol. De eisen ten aanzien van de integriteit van tolken en vertalers zou, naast de harde eis van een verklaring omtrent het gedrag, heel goed in een algemene maatregel van bestuur kunnen worden uitgewerkt. In artikel 3 van het onderhavige wetsvoorstel zou dan, in aanvulling op de eisen inzake kennis, vaardigheden en professionaliteit, de eis integriteit kunnen worden opgenomen.

Voorts is in het derde lid van artikel 4 sprake van een integriteitverklaring die is afgegeven door een onafhankelijke instantie in het land van herkomst. Het College merkt op dat dit criterium wellicht minder geschikt is om in een wet op te nemen. Integriteitverklaringen uit het land van herkomst, zo die al worden verstrekt, hebben maar een betrekkelijke waarde omdat de mogelijkheden tot controle gering zijn. Het College voorspelt een bloeiende markt van buitenlandse integriteitpapieren met indrukwekkende stempels. Deze zullen immers een economische waarde vertegenwoordigen omdat de houder, bij gebreke van andere gegevens, vrijwel zeker in het landelijk register zal worden ingeschreven. Gesteld voor de keus geeft het College er de voorkeur aan deze eis ten aanzien van tolken en vertalers die nog maar kort in Nederland verblijven te schrappen en hen anderszins scherp onder de loop te nemen.

#### **Artikel 6; weigering inschrijving**

In onderdeel b is abusievelijk geschreven “het vereisten”; dat moet uiteraard zijn “de vereisten”.

Voorts is de artikelsgewijze toelichting met betrekking tot onderdeel d van artikel 6 onbegrijpelijk. Het College vermoedt dat hier sprake is van een oudere versie.

#### **Artikel 7; buitenlandse getuigschriften**

Artikel 7 maakt het mogelijk dat een diploma of getuigschrift van een buitenlandse opleiding tot tolk of vertaler gelijk wordt gesteld aan de in Nederland geldende eisen. Dit artikel is, enigszins geparafraseerd, overgenomen van artikel 41 van de Wet beroepen in de gezondheidszorg. Het College is van oordeel dat het genoemde artikel 41 niet gelukkig is geformuleerd waardoor een en ander ook niet goed in artikel 7 is opgenomen.

Ten eerste wordt in het eerste lid onder a de indruk gewekt dat voor iedere tolk of vertaler die een buitenlands getuigschrift van vakbekwaamheid overlegt, onderzocht

moet worden of dit een aan de Nederlandse eisen gelijkwaardig getuigschrift betreft. Dat kan niet de bedoeling zijn, zeker niet gelet op lid 3, waarin wordt gesteld dat van een besluit krachtens het eerste lid onder a, mededeling wordt gedaan in de staatscourant. In de memorie van toelichting ontbreekt een uiteenzetting over de juiste uitleg van artikel 7, maar het College veronderstelt dat er een lijst komt van aangewezen getuigschriften met betrekking tot de verworven vakbekwaamheid, die worden geacht gelijkwaardig te zijn met de Nederlandse eisen van vakbekwaamheid. Wijzigingen van deze lijst worden in de staatscourant gepubliceerd. Op het moment dat een tolk of vertaler een getuigschrift laat zien dat is opgenomen in de lijst die is gepubliceerd in de Staatscourant zou hij in het register kunnen worden ingeschreven. De verkeerde indruk wordt veroorzaakt door de formulering “door Onze Minister aangewezen getuigschrift”, waardoor het alleen maar kan slaan op het individuele getuigschrift. De correcte formulering kan niet anders zijn dan “hij in het buitenland een getuigschrift heeft verkregen dat door Onze Minister is aangewezen als bewijs van een verworven vakbekwaamheid etc.”. Het College adviseert u de formulering van artikel 7 te herzien en in de memorie van toelichting een passage op te nemen, waarin de gang van zaken wordt beschreven.

Overigens is in artikel 7, eerste lid, onder a, een verwijzing opgenomen naar artikel 6, eerste lid. Dit is niet juist, artikel 6 kent geen afzonderlijke leden. Omdat wordt verwezen naar kwaliteitseisen meent het College dat hier artikel 3 is bedoeld.

In de aanhef van het eerste lid van artikel 7 is te vinden dat, indien wordt voldaan aan de daarna genoemde eisen, de tolk of vertaler ingeschreven wordt in het register. Het College vraagt zich af hoe deze stellige formulering zich verhoudt tot de bevoegdheid van de Minister, ex artikel 4, lid 5, om op de aanvraag tot inschrijving in het landelijk register te beslissen. De tekst van artikel 7 laat geen ruimte voor een bevoegdheid te beslissen.

Tenslotte, voor wat betreft artikel 7, wenst het College op te merken dat het wetsvoorstel geen oplossing lijkt te bieden voor de zogenaamde ‘native-speakers’. Deze tolken kunnen in de regel geen enkel bewijs, getuigschrift of attest overleggen. Als de groep ‘native-speakers’ door het wetsvoorstel wordt uitgesloten van inschrijving in het landelijk register zou wel eens een acuut en blijvend gebrek aan tolken in bijvoorbeeld Turks, Marokkaans en Berber kunnen ontstaan. Tevens geldt, in ieder geval voor de wat minder voorkomende talen, dat hier nou juist een landelijk register grote diensten zou kunnen bewijzen omdat zij dan toegankelijk worden voor geheel gerechtelijk Nederland. Het College dringt er op aan dat getracht wordt ook voor deze groep een oplossing te vinden.

### **Artikel 9; afleggen van de eed**

De tolk en de vertaler leggen binnen twee maanden na de inschrijving in het register de eed of belofte af ten overstaan van de rechtbank van het arrondissement waarbinnen hun woonplaats is gelegen. Met deze regeling is het feitelijk onmogelijk geworden dat een tolk of vertaler die zijn woonplaats in het buitenland heeft in het landelijk register kan worden geregistreerd. Dat is jammer, omdat deze tolken en vertalers soms voor individuele parketten of gerechten moeilijk te lokaliseren zijn. Indien ook bonafide tolken en vertalers die in het buitenland woonachtig zijn in het landelijke register zijn opgenomen kunnen zij door iedereen worden benaderd. Het College is daarom van oordeel dat deze mogelijkheid niet op voorhand moet worden uitgesloten en adviseert artikel 9 zodanig aan te passen dat ook in het buitenland woonachtige tolken of vertalers in het register kunnen worden opgenomen.

### **Artikel 13; klachtprocedure**

Met artikel 13 wordt de mogelijkheid geopend op basis van afdeling 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht een klacht in te dienen ten aanzien van het optreden van een gerechtstolk of een beëdigd vertaler. In het wetsvoorstel is bepaald dat de klachten bij de Minister van Justitie worden ingediend. Deze mogelijkheid is geïntroduceerd omdat het kan voorkomen dat een partij ontevreden is over het werk van een gerechtstolk of beëdigd vertaler. Het College vermag nog niet onmiddellijk te zien hoe een en ander in zijn werk zal gaan. Is het de bedoeling dat ook gerechten, als zijnde de opdrachtgever en dus partij, een klachtprocedure starten bij de Minister van Justitie? En gesteld dat de klacht van het gerecht door de geschillencommissie ongegrond wordt verklaard, is de rechter dan verplicht in een andere rechtszaak opnieuw van dezelfde gerechtstolk gebruik te maken?

Het College meent dat de voorgestelde regeling ten aanzien van de klachtenprocedure nog niet op alle consequenties is doordacht en beveelt aan dat artikel 13 wordt herzien en, indien dit niet tot een andere formulering leidt, in de memorie van toelichting aandacht aan deze situatie wordt besteed.

### **Artikel 14; doorhaling van inschrijving**

De regeling voor de mogelijkheid tot doorhaling van de inschrijving van een gerechtstolk of een beëdigd vertaler is in artikel 14 opgenomen. De inschrijving in het register kan worden doorgehaald indien Onze Minister is gebleken van ernstige feiten of omstandigheden die daartoe aanleiding geven. Uit de memorie van toelichting blijkt dat onder ernstige feiten of omstandigheden gedacht dient te worden aan bijvoorbeeld een tolk of vertaler die banden heeft met een criminele organisatie, zich schuldig heeft gemaakt aan valsheid in geschrifte of een ander feit dat zo ernstig is dat opname in het

landelijk register niet verantwoord is. Of als er sprake is van het doorspelen van vertrouwelijke gegevens. In een volgende passage staat “Bij een rechterlijke uitspraak waaruit blijkt dat een gerechtstolk of beëdigd vertaler zich heeft schuldig gemaakt aan ernstige feiten als bijvoorbeeld fraude, valsheid in geschrifte, bedreiging, afpersing, lidmaatschap van een criminele organisatie of mensensmokkel kan de inschrijving voor langere tijd worden doorgehaald.” Het College is van oordeel dat in alle genoemde omstandigheden de inschrijving moet worden doorgehaald en dat de memorie van toelichting in die zin moet worden aangepast. Maar concrete voorbeelden die grenssituaties aangeven worden in deze toelichting node gemist. Kan ten aanzien van een tolk die onnauwkeurig tolkt een klachtprocedure worden ingesteld? Is dit mogelijk een zodanig ernstig feit dat zelfs doorhaling mogelijk is? En wat als er geen termen aanwezig zijn (de feiten zijn niet ernstig genoeg) om de inschrijving van een tolk door te halen? Kan een rechter dan toch nog zeggen dat hij niet wenst dat deze persoon in deze zaak tolkt? Daarom verdient het aanbeveling om een aantal voorbeelden te geven waaruit blijkt welke grenzen moeten worden aangehouden van omstandigheden die weliswaar ernstig zijn, maar die geen doorhaling in het register rechtvaardigen.

Overigens geldt ook hier hetgeen hiervoor is genoemd met betrekking tot de wat minder ‘harde’ feitelijkheden onder de noemer van ‘integriteit’. Mutatis mutandis geldt dat zowel voor inschrijving als doorhaling daarvan.

Het tweede lid van artikel 14 verplicht de doorhaling vergezeld te doen gaan van een termijn waarvoor de doorhaling geldt. Het gevolg van deze bepaling is dat de doorhaling automatisch wordt opgeheven na ommekomst van de termijn en dat de bewuste tolk of vertaler na die tijd weer van rechtswege is ingeschreven in het register. In de memorie van toelichting wordt gesteld dat het van de omstandigheden afhangt of aan de doorhaling een termijn wordt verbonden. De wettekst biedt hiervoor echter geen ruimte.

Het College meent krachtig te moeten protesteren tegen deze regeling. Het is een vrijwel onmogelijke opgave om op het moment van doorhaling te moeten oordelen over de vraag of de bezwaren over 1 jaar, 2 jaar of misschien wel 10 jaar zullen zijn opgeheven. Het College is van oordeel dat het meest logische systeem zou zijn dat de tolk of vertaler zich na een genoemde termijn weer opnieuw dient aan te melden voor het register, waarbij zijn aanvraag weer integraal kan worden getoetst en adviseert het wetsvoorstel in deze zin aan te passen.

### **Artikel 16; openbare kennisgeving**

Artikel 16 bevat een verwijzing naar artikel 14 derde lid onder c, maar artikel 14 kent geen derde lid onder c.

### **Artikel 18; afnameplicht en uitzondering**

In het eerste lid van artikel 18 is de afnameplicht voor onder andere de rechterlijke macht in het kader van het strafrecht en het vreemdelingenrecht opgenomen. Het College is verbaasd dat het onderhavige wetsvoorstel kennelijk alleen voor de strafsector zal gelden. In de memorie van toelichting ontbreekt helaas een uiteenzetting waarom de civiele sector niet onder de werking van de wet is komen te vallen. Ook in de civiele sector is een toenemende behoefte aan goede gekwalificeerde tolken en vertalers en het College vermag vooralsnog niet in te zien waarom de civiele sector niet onder deze wet zou kunnen worden gebracht.

De afnameverplichting van een gerechtstolk of een beëdigd vertaler geldt voor de rechterlijke macht in het kader van het strafrecht en het vreemdelingenrecht. Voor de Koninklijke marechaussee geldt deze verplichting slechts voor de uitoefening van de politietaak. Het College wijst er op dat de Koninklijke marechaussee ook een behoorlijke taak met betrekking tot het vreemdelingenrecht vervult. Behoort bij deze taak niet ook, gelijk aan de rechterlijke macht, een verplichte afname van gerechtstolken en beëdigd vertalers?

Een voor de praktijk belangrijk punt is het volgende. Conform artikel 18, lid 2 kan, in geval het niet anders kan, afgeweken worden van de afnameplicht. Het grootste knelpunt in de praktijk is dat er met spoed een tolk nodig is in een taal waarvan geen tolken voorradig zijn die voldoen aan de kwaliteitscriteria. Het College vreest dat een afwijking conform artikel 18, lid 2 heel regelmatig zal voorkomen. Een en ander zal vervolgens schriftelijk moeten worden vastgelegd. Deze schriftelijke vastlegging is gezien de opzet van het wetsvoorstel te billijken, maar het College vraagt zich wel af of er iets met deze vastleggingen wordt gedaan. Komt er een infrastructuur voor deze vastleggingen zodat inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate van een 'buitenregisterlijke' tolk gebruik wordt gemaakt? Worden deze tolken, in het geval zij aan de kwaliteitseisen voldoen, vervolgens uitgenodigd om zich te laten registreren?

### **Financiële paragraaf**

Tenslotte wordt volgens de memorie van toelichting verwacht dat de invoering van het onderhavige wetsvoorstel budgetneutraal kan geschieden. Het College heeft hierover in de inleiding van dit advies reeds een opmerking gemaakt.

Daarnaast merkt het College op, dat de schatting, dat het wetsvoorstel budgetneutraal kan, wordt onderbouwd door - kort samengevat - te stellen dat thans reeds het landelijk register wordt gefinancierd en dat de kosten voor legitimatiepassen klachtenbehandeling en doorhaling worden geraamd op € 0,1 min. Additionele kosten zouden uit bijdragen van tolken en vertalers kunnen worden gehaald.

Deze inschatting is naar het oordeel van het College wel een heel optimistische, gezien het feit dat klachten, bezwaar en beroep zijn gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht met alle voorzieningen van dien. Niet uit het oog mag worden verloren dat deze procedures belangrijke instrumenten zullen worden om de kwaliteit en integriteit van tolken en vertalers te bewaken. Zeker als serieus werk wordt gemaakt van de handhaving van de kwaliteits- en integriteitseisen kan een behoorlijk aantal procedures worden verwacht met betrekking tot weigering en doorhaling in het register.

Als de invoering van dit wetsvoorstel daadwerkelijk budgetneutraal moet worden ingevoerd is vervolgens te verwachten, dat de financiële bijdrage van de zich aanmeldende tolken wel navenant omhoog zou moeten. Te verwachten valt dat deze drempel wel eens te hoog zou kunnen blijken ten opzichte van de verwachting van de tolk zijn inschrijving ook daadwerkelijk te gelde te kunnen maken. De inschrijving in het landelijk register van tolken en vertalers zou dan wel eens minder voorspoedig kunnen verlopen.

Hoogachtend

Het College van procureurs-generaal

H.N. Brouwer, wnd. voorzitter